

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

1980



BRNO 1982

Poznámka :

1 A. Ribio, Der Burgstall von Auspitz, Morgenpost z 30. 10. 1943.

Feststellungsgrabung auf der mittelalterlichen befestigten Siedlung Homolí kopec bei Hustopeče /Bez. Břeclav/. Bei der Feststellungsgrabung wurden Überreste einer Aufschüttung entdeckt, deren Hänge gegen einen Abrutsch gefestigt waren. Spärliche Funde melden sich vor allem in das fortgeschrittene 13. Jahrhundert.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM ZŘÍCENINY HRADU DĚVIČKY V KATASTRU PAVLOVA
/okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

V jarních měsících r. 1980 byl proveden povrchový průzkum zříceniny hradu Děvičky na Pavlovských vrších. Úkolem průzkumu bylo především získat keramický materiál pro datování počátku osídlení lokality. Na svahu mezi hradní zříceninou a "Třemi pannami" se našlo velmi mnoho úlomků středověké i novověké keramiky. Nejstarší jsou úlomky z nádob, vyrobených z tuhového materiálu, které byly zdobeny jednoduchými řadami radélkovaných čtverečků. Tuto keramiku je možno datovat již do první poloviny 13. stol. Dále zde byly nalezeny úlomky z hrnců, mís, džbánů, pohárů a kachlů z druhé poloviny 13. až 17. stol. Pozoruhodné jsou střepy z ložtických pohárů. Ze stavební keramiky byly nalezeny zlomky prejzů a cihly. O pobytu kováře na hradě svědčí kusy strusky.

Povrchový průzkum vyřešil otázku původní lokalizace hradu Děvičky, která byla dosud sporná¹. Na základě nalezeného keramického materiálu můžeme tvrdit, že hrad vznikl na tomto místě již v první polovině 13. stol. Nevíme však nic o jeho podobě, která mohla být pozdějšími přestavbami zcela změněna.

Poznámka :

1 D. Menclová, Děvičky, Brno 1966; V. Richter a kol., Mikulov, Brno 1971, 70-73.

Oberflächenuntersuchung der Burgruine Děvičky im Kataster Pavlov /Bez. Břeclav/. Bei der Untersuchung wurde Keramik aus Graphitmaterial und mit Reihen von Rädchenvierecken verziert gefunden. Man kann sie schon in die erste Hälfte des 13. Jahrhunderts datieren. Der Fund dieser Keramik löste die strittige Frage der Lokalisierung und Entstehung der Burg Děvičky.

FUND VON EINGEMAUERTEN TOPFEN AUF DER BURG HUKVALDY
/Bez. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Im Mai 1980 wurde auf der Burg Hukvaldy in der 2,5 m breiten Umfriedungsmauer, oberhalb des Eintrittes, in der Höhe von 12 m von ihrem Fusse, beim Abschlagen des Bewurfes, eine Kollektion von acht eingemauerten defekten keramischen Gefässen entdeckt. Diese Gefässe waren in Dreiergruppen nebeneinander deponiert, in verhältnismässig konstanten Entfernungen von 40 - 50 cm. Ubereinstimmend war im Grunde auch die Entfernung zwischen den einzelnen Dreiergruppen /180 - 190 cm/, wenn wir allerdings voraussetzen, und die gesamte Anlegung zeugt dafür, dass das neunte Gefäss beim Einsetzen eines Renaissance Fensters zerstört wurde. Das die Töpfe absichtlich gleichzeitig mit dem Bau des Objektes /Mauer/ eingemauert worden waren, bestätigen längere flache Steinsetzungen ober diesen und auch die Tatsache, dass sie umhüllt und im Mörtel abgedrückt sind /häufig war er auch im Inneren der Gefässe/, der mit dem Mörtel des umliegenden Gemäuers übereinstimmt. Sechs Töpfe waren mit der Mündung, die übrigen zwei mit dem Boden nach aussen deponiert. In zwei von diesen befand sich ein kleiner Knochen.

Die keramische Kollektion ist in das 14. Jahrhundert datiert, sehr wahrscheinlich in seine erste Hälfte. Mit Rücksicht zu der Einheitlichkeit und Schadhaftigkeit des gesamten Komplexes wird vorausgesetzt, dass sein Ursprung mit dem Bau der Umfriedungsmauer synchron und gewiss auch heimischer Provenienz ist. Er datiert also den Bau der Mauer oder den Anbau ihres oberen Teiles. Auf keinen Fall jedoch entspricht die Keramik zeitlich der allgemein vorausgesetzten Gründung der Burg in den 30. - 40. Jahren durch Arnold von Hückeswagen, wenn wir die Möglichkeit einer eventuellen Lokation erst durch seinen Sohn Frank ausser acht lassen und vermutlich nicht einmal die Datierung der Mauer zwischen den 70.-80. Jahren des 13. Jahrhunderts und zwar aufgrund der Datierung des Eintrittes in die Innenburg, durch ein gotisches Spitzbogenportal gebildet.

KERAMICKÝ DEPOT Z POČÁTKU 14. STOLETÍ Z UHERSKÉHO HRADIŠTĚ
- STARÉHO MĚSTA
/ okr. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Šestidenní záchranný výzkum Slováké muzea, který proběhl v době od 6. do 14. 5. 1980 v Uh. Hradišti-Starém Městě v poloze "Na kostelíku" v zahradách domových parcel mezi Klukovou a Svatovítskou ulicí, navázal organicky na rozsáhlý předstihový výzkum realizovaný v roce 1976. Letošní výzkum byl opět vyvolán plánovanou výstavbou bytových jednotek, tentokrát bloku D. Pro jeho výstavbu byla vymezena obdélníková plocha o výměru 1.472 m², orientovaná delší osou shodně s předchozími plochami sever-jih. Pro archeologické účely byla označena písmenem C. Na ní byla mechanizovaně skryta orníční a kulturní vrstva až po úroveň žlutého siltu, nacházejícího se na niveletě 177,6[±] 0,1 m. Nezačištěná plocha byla podrobně prosondována raženou jednometrovou pedologickou tyčí, zvláště v místech tmavých skvrn. Orientační časové zařazení jednotlivých zachycených objektů bylo zjištěno prostřednictvím archeologického materiálu, získaného drobnými vkopy do jejich výplně. Na ploše naprosto převládaly středohradištní sídlištní objekty se šedivě zbarvenou hlinitou výplní. Všechny byly ponechány pro další zpracování týmu pracovníků archeologického oddělení Moravského muzea. Ze středověkých objektů s tmavší a humóznější výplní byly zjištěny čtyři /obj. č. 62-65/. Číslování navázalo na číselné značení středověkých objektů z výzkumu v roce 1976, z nichž bylo získáno 15.839 zlomků a celých předmětů, evidovaných pod přír. čísly 1-3/80.

Objekty č. 63 až 65 předběžně datované k přelomu 14. a 15. století představují zbytky patrně parcelních hranic prezentovaných archeologicky žlaby. Původní dřevěná oplocení či palisády oddělovaly od sebe zahrady nebo humna jednotlivých usedlostí. Parcelní žlab /obj. č. 63 a 64/ je orientován západ-východ a je v něm ponechána mezera široká 4 m. Zde je možné předpokládat na základě dalších indicí průjezdní bránu s vyšším okolním oplocením. Druhý parcelní žlab /obj. č. 65/ směřoval téměř kolmo ve směru sever-jih na žlab příčný. Mezi oběma byla ponechána mezera široká 1 m. Zde byla asi umístěna průchozí branka.

Nejstarším středověkým objektem, zachyceným na ploše C, byl obj. č. 62, představovaný válcovitou jamou v horní části poněkud nálevkovitě otevřenou, o průměru 105 cm, vyplněnou až do hloubky 135 cm /niveleta 176,25 ± 0,1 m/ keramickými nádobami. Jak bylo při postupné preparaci a následně ražené sondáži rozpoznáno, keramika byla uložena v horní části šachtice starší zaniklé studny s vnitřní dřevěnou výstuží, bedněním. Keramický depot, kterým byla doslova vyplněna celá uvedená horní část studniční šachty, obsahoval celé, tlakem často popraskané hlíněné nádoby, skládané ve vrstvách vzájemně do sebe. Poslední vrstva se nacházela již pod dnešní hladinou podzemní vody a spočívala na horní bázi šedého jemného a tuhého bahnitého kalu, kterým byla vyplněna spodní část studny. Z časových a technických důvodů nemohla být studna cele vypreparována.

Vrstvy navzájem do sebe vsunovaných nádob byly původně prokládány měkkými vystýlkami z organického materiálu, patrně slámy. Tam, kde pronikla vzácně z horního zásypu mezi keramiku proplavením hlínou, vyskytly se konzervované vrstvičky a shluky ztrouchnivělé a rozpadlé organické hmoty. Po sesednutí proložek způsobeným jejich strávením, docházelo v průběhu doby i k menším posunům a sesedání keramických vrstev depotu. Nádoby byly potom při výzkumu nalézány v různých polohách, vždy však v sadách vzájemně do sebe vkládaných. Podle vzhladu keramických výrobků je naprosto zřejmé, že hrncina nebyla dosud vůbec použita. Mnohé z nádob se dostaly do depotu přímo z hrncířské pece. Svědectvím je jednak jejich charakteristický ocelově šedý matně lesklý povrch, zejména vnitřní, charakteristický pro nádoby vyšlé z pecí, v nichž se páliho bez přístupu vzduchu, redukčně, jednak pruhy jemného povlaku dosud nedotčených sazovitých usazenin uvnitř nádob, které prošly pálkou tak, že stály ústím dolů a dnem vzhůru. Po setření povlaků se objevovala pod nimi světlejší místa, známá i z jiných keramických nálezů a v literatuře vysvětlovaná např. jako stopy po dlouhodobém uložení tekutin nebo tekutých viktualií. Staroměstský nález objasňuje tak přesvědčivě jednu z příčin jejich vzniku. V depotu byla keramika uložena většinou tak, že



PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhový
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulním listě: stříbrná mince z mladohradištního hrobu v Mušově
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejně